

Про історію села Селище та його людей - із вуст старожилки Марії Кондратюк

Марія КОНДРАТЮК - найстарша жителька села Селище Вирівської територіальної громади. Народилася в далекому 1926 році. За свої 95 років пані Марії багато довелося побачити й пережити. Старожилка добре знає історію рідного Селища, пригадує події, що відбувалися тут.

- Народилася я 26 липня 1926 року в селі Селище, при польській владі - Малі Седлищі. Але хрестили й реєстрували мене аж через три місяці - 27 вересня. Тому святкую двічі (сміється - авт.). Нас у сім'ї було п'ятеро: четверо братів і я. Батьки наші не були заможними. До того ж тато був глухонімим, возив кінсьми дрова, міг скопіювати текст, а мама добре пряла полотно. Молодший брат гарно співав, тож відвідував церковний хор, ходив також по домівках і співом заробляв собі на життя. Наша хата стояла в центрі села, недалеко від школи, потім її продали. Зараз це вулиця 40-річчя Перемоги.

- Розкажіть про свою сім'ю.

- Чоловік мій родом із Ясногірки, учасник війни, у селі був шанованою людиною. Син Степан закінчив десятирічку в Клесові, після служби в армії поступив у педінститут у Рівному. Але не довчився, на четвер-

тому курсі не склав іспит, бо мав конфлікт із викладачем. У вересні того ж року міг перездати, але не захотів. Пішов працювати в лісництво сучкорубом.

- А чи знаєте, як утворилось Селище й навколишні села Ясногірка й Чабель?

- Наше село давнє, існувало ще до періоду влади царської Росії. Воно старше від сусідніх Чабеля й Ясногірки. Так само церква наша була споконвічно. Маленькою я розпитувала нашу бабу Ваську з Чабеля, коли вона приходила в неділю на службу, чи знає про вік церкви. Відповідала, що храм дуже давній, ще вона була дитиною, то вже стояв. Правилось в ньому старослов'янською мовою, а на свята нас возили до костюлу в Клесів, там служба відбувалася польською мовою.

- Де саме стояла стара церква? Чи знаєте щось про чудодійну ікону Божої Матері, що була в ній?

- Церква була завжди одна й та ж, стояла вона на тому ж місці, що й зараз. Її лише оновлювали, але підвалини з підлогою храму залишилися незмінними. Про ікону чула. Старші люди розповідали, що знайшли її на лозах у Рудні, яка за Польщі називалася Малою Руденькою. І була до ікони Матері Божої прикріплена записка. Тож і понині вона стоїть у нашій церкві.

- Де була стара частина села або старе кладовище?

- Там, за селом, де зараз автошлях на Ясногірку, було старе кладовище Рудні. Колись у дитинстві пасла корів і Марічка, моя товаришка, показувала рівний камінь на старому кладовищі, що в лісі в напрямку Гальбіна, та єврейські поховання.

- А як жили люди в селі до війни? Чи були тут магазин, кузня або пекарня?

- Євреї торгували у своїх будинках. На закупки ми їздили в село Тинне або на паровозі до Клесова. Тоді була вузькоколейка, якою на Березне транспортували ліс, камінь та інший товар. Працювали дві циганські кузні, пекарню збудували вже після Другої світової війни. А до того хліб пекли в Клесові.

Також пам'ятаю міцний дерев'яний міст через річку Тусталь і колесо млина, що завжди крутилося. Була тоді ще дитиною. Аж поки од-

ного разу посипав град і велика повінь затопила й наше обійстя. Знесло млин, а разом поплив і міст. Згодом, уже після війни, побудували поряд нову переправу, але з одного боку не облаштували перила.

- А як називалися урочища, що оточували село?

- Навколо села люди жили на хуторах Пирне, Рудня.

- Чим запам'яталася Вам польська влада?

- За Польщі наше село входило в Клесівську гміну Сарненського повіту Волинського воєводства. Щоб одружитися, молодь мала отримати з Луцька письмовий дозвіл.

- Пані Маріє, в 1932-1933 роках в Україні був страшний голодомор. Чи голодували люди в селі?

- Перед Другою світовою війною ми жили з того, що сіяли жито та просо, садили картоплю. Але з приходом радянської влади до нас у школу направляли вчителів із Центральної України. Всі вони мали

- Відразу після падіння польської влади нашими селами вешталася банди. Ми втекли до Клесова, де 7 років працювали на лісопвалі. Зараз здається дивним, що тоді кругом ішла війна, стріляли, але ми не кидали виробництва, пиляли, аж ліс шумів. Коли в село прийшли гітлерівці, то забрали в людей корів, у нас також шукали цінні речі.

- Чи відбувалися на території села або неподалік воєнні дії УПА з підрозділами радянського НКВС або партизанами?

- У нашій хаті не раз залишалися на ночівлю вояки, які воювали за незалежну Україну. Під кінець війни дедалі частіше заходили партизани та радянські військові. Тоді, десь поблизу села Селище, таємно заховали загиблих вояків УПА після бою з радянським підрозділом.

Після війни два роки працювала збиральницею податків у Селищі, Ясногірці й Чабелі. Опісля трудилася у колгоспі. Маю 37 років трудового стажу.

- Маріє Іванівно, що б Ви побажали молодому поколінню? Можливо, поділитися рецептом довголіття?

- Зичу жити чесно, не бажати одне одному зла, а лише добра. Тоді воно повернеться вам сторицею. Помагайте та провідуйте одне одного. От і весь рецепт.

**Записав
Олександр РУДКІВСЬКИЙ,
6 липня 2021 року.
Фото автора та Василя СОСЮКА.**

зморений вигляд. Одна молода вчителька розповідала, як в їхньому селі лютував голод. Траплялося, що сусіди доїдали тих, хто залишався наодинці, а її врятували інші сусіди. На щастя, нам такого не довелося зазнати.

- Як Ви пережили Другу світову війну?

